

Sofinanciranje profesionalnega usposabljanja strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju v letih 2008, 2009, 2010 in 2011

Razvojno načrtovanje in profesionalni razvoj strokovnih delavcev

Mag. Vera Bevc
April, maj 2009

S sodobnim načrtovanjem v VIZ ustvarjamo razmere za vseživljenjsko učenje

Lizbonska strategija Evropske unije opredeljuje vseživljenjsko učenje kot enega temeljnih vzvodov preobrazbe družbe v novem tisočletju. Družba znanja zahteva povsem nova znanja, veščine in stališča. To pa zahteva bistveno drugačen proces načrtovanja in evalviranja pedagoškega dela.

“Učenje je jedrna dejavnost šole. Seveda se v šoli ne učijo samo učenci; če bi trdili to, bi pomenilo, da ena skupina učenje vsiljuje drugi in da je prva skupina končala vse učenje, ki ga potrebuje. V svetu, ki se spreminja tako hitro kot naš, je taka trditev skrajno nespametna. Vsakdo v šoli je učenec. Smoter, h kateremu bi morala težiti vsaka šola, je postati učeča se skupnost”.

(Bowring-Carr, v: Davies et al. 2005)

Smeri razvoja izobraževanja

- družba znanja – učeča se družba**
Uspešnost posameznika v družbi znanja odvisna od sposobnosti učiti se vse življenje in se prilagajati novim situacijam – prevzeti odgovornost za svoje učenje
- ustvarjalnost in inovativnost**
- izobraževanje za vse** (spoštovanje različnosti: inkluzivnost,
- avtonomnost** (šol, učiteljev, učencev, dijakov)
- interdisciplinarnost in sodelovalno (timsko) poučevanje** (kurikularne povezave – **integrirani kurikulum**)

(UNESCO; OECD; Svet Evrope, EU, Evropska komisija)

Kako načrtovati, da bo strokovnim delavcem zagotovljeno profesionalno usposabljanje za razvoj vseh ključnih kompetenc, ki so potrebne za šolo 21. stoletja?

Kako preseči “tradicionalno” načrtovanje profesionalnega usposabljanja strokovnih delavcev?

Analiza načrta in procesa načrtovanja profesionalnega usposabljanja strokovnih delavcev (navodila za delo doma in v šoli, vrtcu)

Analizirajte in ovrednotite načrt profesionalnega usposabljanja strokovnih delavcev v “vaši” šoli, vrtcu in ugotovitve zapišite

1. Kdo je oblikoval načrt profesionalnega usposabljanja; kdaj, kako in na osnovi katerih izhodišč?
2. Kako poteka evalvacija načrtovanega in izvedenega profesionalnega usposabljanja?
3. Ovrednotite prenos znanj, pridobljenih v procesu profesionalnega usposabljanja, v pedagoški proces na vaši šoli, vrtcu, dijaškem domu?

Razvojno načrtovanje nas spodbudi, da poiščemo odgovore na naslednja vprašanja:

- Kje smo? (ocena stanja)
- Kaj želimo v prihodnosti doseči? (cilji)
- Kako bomo vedeli, da smo dosegli cilje? (merila, standardi, sodila)
- Katere vire imamo?
- Kakšna je vloga zaposlenih pri načrtovanju?
- Kako bomo spremljali in vrednotili naš napredek?

RAZVOJNO NAČRTOVANJE:

- je dolgoročno: izhaja iz vizije in poslanstva, ki določata vsebino strateških, razvojnih ciljev,
- ukvarja se z vprašanjem: kaj narediti, da bi našli pravo pot do daljnih ciljev,
- upošteva vse vidike razvoja vzgojno-izobraževalnega zavoda,
- usmerjevalno vpliva na vse ostale nivoje načrtovanja v vzgojno-izobraževalnem zavodu,
- določa prioritete pri oblikovanju notranjih strategij vzgojno-izobraževalnega zavoda.

PROCES RAZVOJNEGA NAČRTOVANJA

- **Audit – analiza stanja**, šola oceni svoje notranje prednosti in slabosti ter zunanje izzive in nevarnosti.
- **Priprava načrtov** (prioritete razvoja, cilji).
- **Izvedba načrta.**
- **Evalvacija izvedenega.**

Audit izvedemo z namenom, da nam pokaže vrzeli med sedanjim stanjem in zaželenim stanjem v prihodnosti. Ugotovimo svoje prednosti in vire, ki jih imamo na razpolago ali ki jih potrebujemo za premostitev vrzeli med sedanjim in prihodnjim stanjem.

Hutchinson (1993).

Sodoben proces načrtovanja in evalviranja zahteva:

- plastičnost ustanove,
- sodelovanje vseh zaposlenih,
- spremljanje in evalviranje načrtovanega,
- spremljanje in evalviranje procesov.

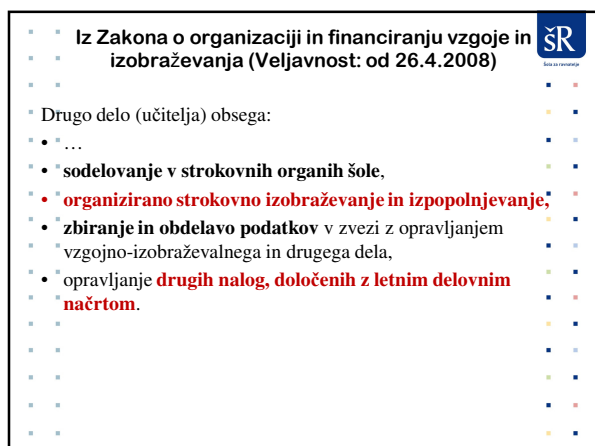
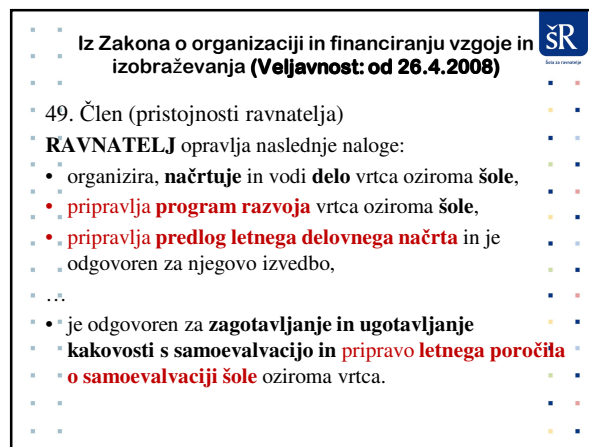
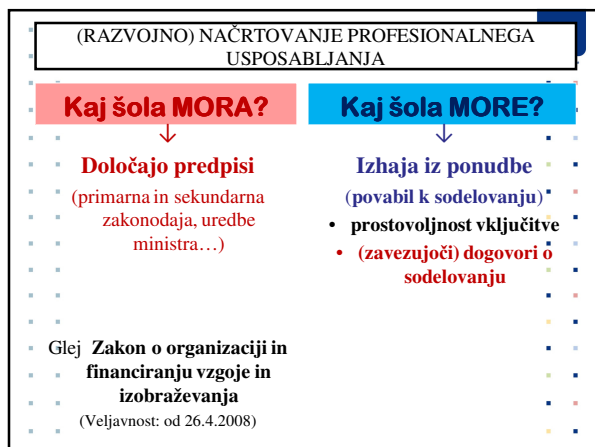

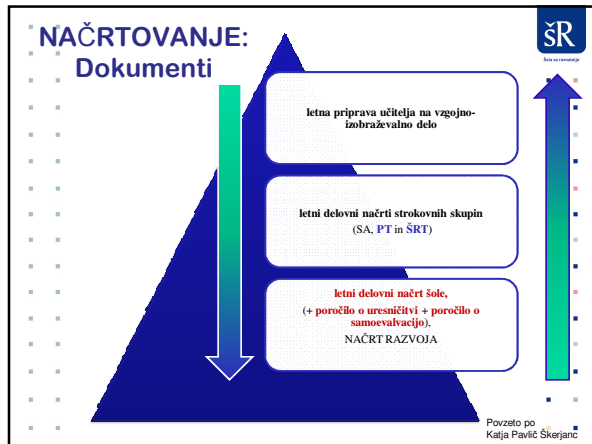
Pedagoška delavnica

Individualno delo
Odgovorite na vprašanja.

1. kateri je po Vašem mnenju največji problem, ki ste ga zaznali, reševali (rešili) v procesu načrtovanja profesionalnega usposabljanja v Vašem VIZ?
_____
2. Kako ste ga zaznali, reševali, rešili?
_____

Delo v skupini
Individualne zapise predstavite in izmed predstavljenih izberite (po mnenju članov skupine) najpogostejši, največji problem in predlagano rešitev.

Sofinanciranje profesionalnega usposabljanja strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju v letih 2008, 2009, 2010 in 2011

Reflektivno poučevanje

dr. Milena Ivanuš Grmek

April, maj 2009

REFLEKSIJA

- Je postala v zadnjih desetletjih **temeljni koncept** izobraževanja učiteljev po vsem svetu.
- V okviru **britanskega nacionalnega projekta** o načinih izobraževanja učiteljev je pokazala, da več kot 70 odstotkov študijskih programov temelji na principih reflektivne prakse.

KAJ POMENI REFLEKSIJA V POUČEVANJU?

- Izraz izvira iz latinskega "**reflectere**", ki pomeni odsevati, premisliti, presoditi.
- Dewey, ameriški filozof, kateremu pripisujejo avtorstvo ideje o refleksiji kot načinu razmišljanja profesionalcev, je refleksijo opisal z razlikovanjem:
  - **rutinskega** (tehničnega) ravnanja, ki temelji na tradiciji in posnemanju ter ne vsebuje posebnega premisleka, in
  - **refleksivnega** ravnanja, ki vsebuje aktiven, skrben premislek o vsakršnem dejanju.

ZNAČILNOSTI REFLEKTIVNEGA POUČEVANJA

- Je **dinamičen** in **kreativen** razvojni proces.
- **Zahteva kritičen pogled** na izkušnje, ki jih delimo z ostalimi spodbudnimi, zaupljivimi ljudmi, kar omogoča boljše razumevanje nas samih in naših dejanj.
- Je **odraz interakcije** med eksplicitnim in implicitnim znanjem.

REFLEKTIVNO POUČEVANJE NAM OMOGOČA ...

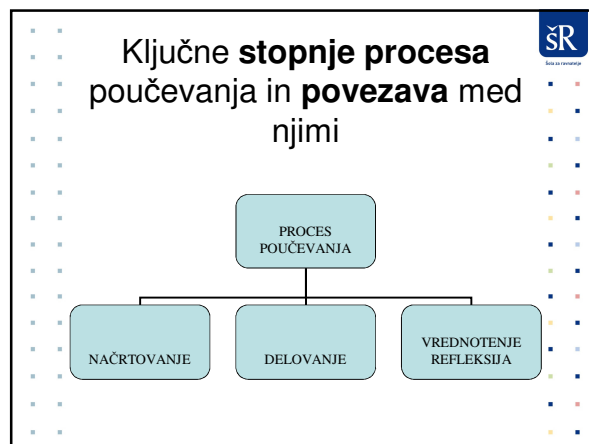
- sprejemanje in povečanje samozavesti,
- refleksivno kritično zavedanje osebnih vrednot ter odločanje,
- zmožnost raziskovanja,
- povečano zaupanje v naše sposobnosti,
- analizo pomanjkljivih sposobnosti in znanj,
- konstruktivno zavedanje odnosov sodelovanja,
- zmanjšanje stresa ob neprijetnih, težkih situacijah,
- identifikacijo posameznika in njegovih potreb in delitev življenjskih izkušenj z drugimi (Bolton, 2005, str. 24).

REFLEKTIVNI KROŽNI SISTEM

Vključuje nekatere **ključne stopnje**:

- razmišljanje,
- načrtovanje,
- sprejemanje odločitev,
- delovanje,
- zbiranje,
- analiziranje in vrednotenje podatkov.

Reflektivno poučevanje je torej **ciklični ali spiralen proces**, v katerem učitelj pregleduje, vrednoti in stalno razvija svojo lastno prakso.

REFLEKTIVNO POUČEVANJE

- Je **praksa oz. pristop do prakse**, ki omogoča učitelju, da postane spretnější, sposobnější, boljši profesionalc.
- Gre za spoznavanje, analiziranje in ovrednotenje lastne prakse z namenom, da posameznik sam ugotovi svojo **kakovost** in **pomanjkljivost** ter jih skuša odpraviti oziroma **izboljšati**.

Človek lahko spremeni samo stvari, ki se jih zaveda.

Reflektivno poučevanje vpliva na večjo kakovost pouka.

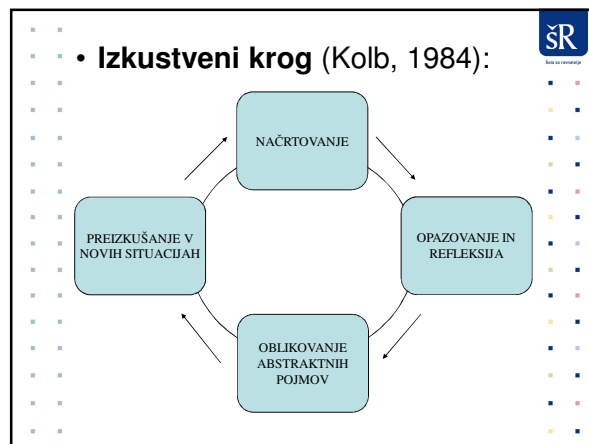
Modeli reflektivnega poučevanja

- Schönov model
- Cruickshankov model razmišljujočega poučevanja
- Loudenov model oblik in interesov refleksije
- Zeichnerov model "razmišljujoče prakse"
- Brookfieldov model

Schönov model

- Nova epistemologija prakse, v kateri ima refleksija ključno vlogo in pomen.
- Razlikuje med razmišljanjem v delovanju in razmišljanjem o delovanju (refleksijo v akciji in refleksijo o akciji).
- Gre za t.i. interaktivno odločanje, ki nastopi, ko pride do razkoraka med učiteljevimi pričakovanji in resničnim potekom akcije oziroma rezultati.

šR

- **Cruickshankov model razmišljujočega poučevanja**
- Gre za spretnost analiziranja lastne prakse.
- Mogoče jo je doseči in razviti podobno kot spretnosti s strukturnimi vajami v obliki mikro pouka.
- V tem modelu je refleksija razumljena kot instrument, ki študentu/učitelju omogoča, da si pridobi različne spretnosti poučevanja.

šR

- **Loudenov model oblik in interesov refleksije**
- Pri oblikovanju konceptualnega okvira refleksije razlikuje dve komplementarni dimenziji:
  - **interes ali usmeritev**
    - TEHNIČNA, OSEBNA, PROBLEMSKA, KRITIČNA USMERJENOST
  - **formo ali obliko refleksije**
    - INTROSPEKCIJA, PONAVLJANJE, RAZISKOVANJE, SPONTANOST

šR

- **Zeichnerov model "razmišljujoče prakse"**
- Poudarja, da je pomembno preseči raven tehnik in postopkov in poseči v neposredno poučevanje ter raziskati cilje, ki usmerjajo ravnanje posameznega učitelja.
- Avtor skupaj z Listonom loči **tri stopnje** učiteljeve refleksije.
- Tehnična raven (tehnična refleksija), refleksija širšega konteksta poučevanja (praktična raven refleksije), refleksija širšega socialno-pedagoškega okvirja šolanja in poučevanja (socialna raven refleksije).

šR

- **Brookfieldov model**
- Razlikuje med refleksijo in kritično refleksijo.
- Kritična refleksija le en vidik širšega refleksivnega procesa.
- Osrednja značilnost kritične refleksije poskus videti stvari z različnih perspektiv.
- Učitelj lahko presoja skozi svojo prakso in prepričanja in sicer skozi:
  - Avtobiografijo sebe kot učenca in sebe kot učitelja.
  - Videnje svojih učencev.
  - Izkušnje kolegov.
  - Teoretično literaturo.

šR

Aktivnost 1

- Pred očmi imejte šolo, v kateri ste zaposleni.
- Razmislite o različnih formalnih in neformalnih skupinah, ki delujejo na vaši šoli
- Kakšni odnosi vladajo med člani posameznih skupin in kakšni odnosi vladajo med posameznimi skupinami

šR

- Katere strategije uporabljate kot vodja za uravnavanje odnosov – relacij – med različnimi skupinami?
- Kako bi ocenili svoja prizadevanja za vzpostavljanje dobre mikro klime na vaši šoli?
- Izmenjava izkušenj

šR
Slovenska Republika

PRISTOPI REFLEKSIJE

- Pristopi na osnovi medsebojnega sodelovanja
- Pristopi na osnovi oblikovanja in vodenja dokumentov
- Strukturiran pristop
- Nestrukturiran pristop
- Pristop na osnovi uporabe tehničnih sredstev

šR
Slovenska Republika

Pristopi na osnovi medsebojnega sodelovanja

- **Sodelovanje med učitelji**
  - Učitelja se izmenjujeta v vlogi opazovalca in opazovanca.
  - Odkriti in zaupljivi medsebojni odnosi in spoštovanje.
  - Povratna informacija o svojem delu ali napredku.
  - Dodatni podatki za dopolnitev prvotnih informacij (pri poučevanju učencev).

šR
Slovenska Republika

Supervizija

- Formalen in strukturiran način opazovanja, ki se je v originalu razvil za spremljanje dela študentov in bodočih učiteljev.
- V praksi se lahko uporablja tudi za opazovanje dela učiteljev, ki želijo izboljšati svoje delo.
- Supervizor - mentor, ravnatelj ali svetovalni delavci.
- Faze supervizije.

```

graph TD
    A[načrtovanje opazovanja] --> B[opazovanje]
    B --> C[povratna informacija]
    C --> A
  
```

šR
Slovenska Republika

Strukturiran pristop

- Različne vrste **vprašalnikov** (ankete, ocenjevalne lestvice ipd.) - preverjanje učiteljeve samorefleksije.
- Izpolnjujejo jih lahko učitelji sami, učenci, starši... odvisno od namena in vsebine preverjanja.

šR
Slovenska Republika

Nestrukturiran pristop

- **Beležke**
  - nimajo predpisane posebne oblike,
  - najboljšo je zapisovati takoj po poučevanju
- **Učiteljev osebni dnevnik**
  - Beležke vseh aktivnosti in odločitev ali samo določene situacije ali dogodke.
  - Najprimernejše teme: delo z učenci, zadovoljstvo v razredu, vzdušje v razredu, komunikacija, odnosi ...

šR
Slovenska Republika

Pristop na osnovi uporabe tehničnih sredstev

- **Avdio in video snemalne naprave**, s katerimi lahko posnamemo dogajanje.
- Pristop lahko služi za izboljšanje lastnih verbalnih spretnosti pri poučevanju.

PISANJE KOT OBLIKA REFLEKSIJE

- **PISANJE** (zgodb ali pesmi)
- ena izmed najuspešnejših metod poučevanja refleksije
- **UČENJE REFLEKSIJE:**
  - študent – tutor:
    - dobri medsebojni odnosi,
    - medsebojna podpora
    - skupno poučevanje in načrtovanje (povezanost poučevanja in učenja)

PISANJE KOT OBLIKA REFLEKSIJE

- **NAMEN** reflektivnega pisanja:
  - Posameznik/skupina ...
    - se uči na svojih/drugih napačnih odločitvah,
    - lažje se sooči s problemom,
    - lažje razume sebe → razvoj posameznika,
    - postane spretnejši, sposobnejši, boljši profesionalec,
    - sam ugotovi svoje kakovosti in pomanjkljivosti (→ odpraviti/izboljšati)
- **IZBOLJŠATI KAKOVOST POUKA**

REFLEKSIJA V POUČEVANJU

- Vrednotenje in evalvacija
- Kako začeti s pisanjem
- Dnevnik znanja
- Pisanje v žanru
- Skupinska srečanja

Aktivnost 2

- Razmislite, kateri od predlaganih pristopov v refleksiji vam najbolj ustreza.
- Napišite, kako ste prišli do tega, da ste lažje razumeli sebe in svoje sodelavce.
- Napišite, kako ste se učili na lastnih napakah.

SPODBUJANJE REFLEKSIJE

- Rezultati **RAZISKAV**
(prim. Javornik Krečič, 2008)
- **OVIRE** že pri pedagoški praksi:
  - konceptualne
  - strukturirane

SPODBUJANJE REFLEKSIJE

Kako je v **TUJINI**?

In kako v **SLOVENIJI**?

SKLEP

**Prizadevajmo
si k
uresničevanju refleksije
za kakovostnejše
poučevanje.**

Literatura:

- Bolton, G. (2005). Reflective Practice. London: Sage Publications.
- Ivanuš Grmek, M. (2007). Profesionalni razvoj ravnateljev in vodenje šole. Šolsko polje, 3-4, str. 165-173.
- Javornik Krečič, M. (2008). Reflektivno poučevanje – značilnosti, modeli in pristopi. Didactica Slovenica, 1, str. 3-18.
- Polard, A. (2002). Reflective Teaching. London, New York: Continuum.
- Wragg, E.C. (1999). An Introduction to Classroom Observation. London and New York: Routledge.